

Johann Christoph Otto Franz Wilhelm Ramshausen von

**De Novatiano Haeretico : Disputatio Theologica, Quam Una cum Augustanae
Confessionis Articulis XI. & XII.**

Rostochii: Kilius, 1660

<http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn740019554>

Druck Freier Zugang

Ru. Mus. 1660

Johann Christoph Ottonis / 6

Knt. Franz Wilhelm v. Ramshausen

DE
NOVATIANO 29
HÆRETICO,

DISPUTATIO THEOLOGICA,
Quam

Unâ cum AUGUSTANÆ CONFESSIONIS
ARTICULIS XI. & XII.

DEO adspirante

Amplissima THEOLOGICA FACULTATE
consentiente.

SUB PRÆSIDIO

*Viri Plurimum Reverendi, Amplissimi
& Excellentissimi*

DN. JOHANNIS CHRISTO-
PHORI OTTONIS,

SS. Theol. Doct. & Prof. celeberrimi,
Domini, Præceptoris, Promotoris, ac Pa-
troni sui magni,

Publicè defendendam suscipiet

FRANCISCUS WILHELMUS

von Ramshausen /

Quakenbrugâ Westph.

*In Auditorio Majori III. Martii
horis matutinis.*

ROSTOCHII,

Sub descriptione Præli KILIANI, clæ lœc LX.

1660

DFG

HISTORIA DE NOVATIANO.

§. 1.

CUm à morte Maximini Thracis Romanorum imperatoris, qui septimam in Ecclesiam persecutionem excitavit, undecennis tranquillitas sub Gordianis & Philippo Imperatoribus ecclesiæ faciem serenasset, indormivit ea in securitatem, de qua queritur Cypr. serm. V. de lapsis, *Non, inquit, in Sacerdotibus religio devota, non in ministris fides integra, non in operibus misericordia, non in moribus disciplina, corrupta barba in viris, in feminis forma fucata, adulterati post DEI manus oculi, capilli mendacio colorati, ad decipienda corda simplicium callide fraudes, circumveniendus fratribus subdola voluntates, jungere cum infidelibus vinculum matrimonii, prostituere cum gentilibus membra Christi. Non jurare temerè sed etiã peierare. Præpositos superbo rumore contemnere, venenato sibi ore maledicere, odii pertinacibus invicem disidere. Episcopi plurimi, quos & ornamento esse oportet ceteris & exemplo, divinâ procuratione contemptâ, procuratores rerum secularium fieri, derelictâ Cathedra, plebe deserta, per alienas provincias, oberrantes negotiationis quæstuosæ nundinas aucupari.* Deus ergo ne Ecclesia martyriorum spiritu induta in mortem obdormisceret, aut cœlestibus suis coronis defraudaretur, ad novam à Q. Trajano Decio introducendam persecutionem Anno Christi CCLI. vel ut alii malunt CCLIII. classicum quasi cecinit: tum per antegressas visiones, in quibus aliquis Satanam rete ad pios caprandos portantem (juvене ad dextram DEI valde dolente) viderat; tum per vocem exprobrantem quod dormitarent in precibus, nec vigilanter orarent, Cypr. epist. VIII. ad Clerum.

§. 2. Messius Decius ergo ad imperium, (cui uno saltem anno & trimestri præfuit) admotus, Satanâ omnia ejus consilia in Ecclesiæ perniciem convertente, Christianos truculentissimè persequi cœpit. Adeo ut cum voti Christianis esset pro Christi nomine gladio percuti, hostis callidus tarda ad mortem supplicia conquirens, animas cuperet jugulare non corpora, & ut Cyprianus ait, volentibus mori, non permetteretur occidi, quendam n. perseverantem inter eculeos laminasq; jussit Tyrannus melle perungi, & sub ardentissimo sole supinari, scilicet ut musca-

A

rum acu-

rum aculeis cederet, qui ignitas ante farragines superasset : alium juvenem in amœnissimos hortulos adductum, super exstructum plumis lectum poni, mox recedentibus cunctis meretricem intromitti iussit, quæ amplectendo, & virilia manib^{us} attrectando ad libidinem excitaret, sed is coelitus inspiratus, præcisam morfu linguam in osculantis se faciem expuit. Perierunt inter alios eâ lanienâ Romæ Fabius, Hierosolymis Alexander & Merabenes Episcopi. Cyprianus ex Africâ in exilium pulsus est. Septē alii in spelunca occlusi & mortui seu obdormientes in Domino, fabulæ de septem dormientibus sub Decio, & evigilantibus sub Theodosio juniore, (sub quo reliquæ eorum inventæ sunt ut nonnulli volunt,) occasionem dederunt. Per cruentam eam fidei probationem Christianorum vel mollietis vel aurea constantia variè se explicavit. Alii non expectaverunt saltem, ut interrogati negarent, ut thus accenderent apprehensi, ante aciem victi, & sine congressione Christum abnegando prostrati sunt. Alii in eremum profugerunt ut Paulus Thebæ9, quindecim annorum adolescens, qui montium deserta petens, speluncam occultam, olim sub Cleopatrà furtivæ monetæ officinam reperit, & in ea monachatu originem dedit. Alii apprehensi tormentorum vehementiam non sustinentes defecerunt. Alii libellos salvi conductus datâ pecuniâ (quos Cypr. epist. I. lib. IV. ad Anton. describit,) acceperunt. Alii missis omnibus bonis in fiscum Imperatoris, aufugerunt, dicti extorres. Alii ob confessionem duntaxat incarcerati, appellati sunt Confessores. Alii spontè se martyriis exponentes vocati Professores. Alii ad necem protracti martyres insigniti sunt.

§. 3. Cum verò Decius in bello contra Scythas periisset, ecclesia se recollegit. Reversi sunt profugi, veniam petiverunt thurificati qui Christum abnegaverant, mollietiam suam deprecari sunt libellatici, confessi sunt nonnulli se abnegare voluisse si apprehensi fuissent. Inæquales erant prævaricantium morbi, non omnes æquè profundè in peccatorum abominationem descenderant, non poterat omnibus æqualis medicina, auxilium æquale. eademq; erga Ecclesiam offensam satisfactio concedi, nec siq; sacrâ censurâ & pœnitentiæ probatione dimitti apostatæ detestandi, ne si ingrueret alia persecutio, impunè Christum negari crederetur. Cyprianus ob persecutionem tum adhuc Carthagine absens, de prudentiâ adhibendâ super eo negotio ad plebem scripsit, ut patet ex epist. XI. XII. XIV. XVIII. XXVIII. Illaq; quæ est ad clerum Romanum. Hic in rescripto

rescripto ad Cyprianum, quod est inter *Cypr. epist. XXXI.* Nos, att, lap-
 sorum curam me diocriter temperandam esse credimus, ut interim dum Epi-
 scopus dari à DEO (Fabius n. in persecutione capite truncatus fuerat) no-
 bis sustinetur, in suspensio eorum, qui moras possunt dilationis sustinere, causa
 teneatur. Eorum autem, quorum vita suæ finem urgens exitus dilationem non
 potest ferre, acta pœnitentia & professa frequenter suorum detestatione fa-
 ctorum, si lachrymis, si gemitibus, si fletibus dolentis ac verè pœnitentis animi si-
 gna prodiderint, cum spes vivendi secundum hominem nulla substiterit, ita de-
 mum cautè & sollicitè subveniri.

§. 4. Hoc Ecclesiasticæ disciplinæ salubre temperamentū nonnul-
 lorum perversitas fastidivit, qui in utrumq; extremum periculose delap-
 si sunt, hinc *Novatus*, illinc *Novatianus*. Alterum extremum occupavit *No-
 vatus*, cum Luciano, Felicissimo, Felice, Jovino, Maximo, Fortunato &
 Reposto, docentibus omnes apostatas & lapsos sine discrimine & disci-
 plinâ, oppido à confessione recipiendos esse, Illi ut Cypriano Episcopo
 suo, tum ex exilio nondum reverso sed literis Ecclesiam administranti,
 ægrè facerent, cum lapsis statim communicabant, nihil pœnitentiæ mo-
 râ opus distantes, adeoq; à primo statim persecutionis die, cum recen-
 tia delinquentium facinora ferverent & sacrificiis nefandis, non tantum
 Diaboli altaria sed adhuc manus ipsæ lapsum atq; ora fumarent, com-
 municare cum lapsis & pœnitentiæ agendæ intercedere nō dubitabant.
 Inter omnes nequissimus erat *Novatus* Cypriani presbyter, qui ob scele-
 ra sua dicto die excommunicari debebat, nisi Deciana persecutio eo mo-
 mento Ecclesiam dissipasset. Vivis coloribus eum depinxit *Cypr. epist.
 XLIX.* Curiosus, inquit, est semper ut prodar, ad hoc adulator ut fallat, turba
 & tempestas ad fidei faciendâ naufragia, hostis quietis, tranquillitatis adver-
 sarius, pacis inimicus &c. Spoliati ab illo pupilli, fraudatæ viduæ, pecuniæ Ec-
 clesiæ denegatæ, has de illo exigunt pœnas, quas in ejo furore conspicimus. Pater
 ejus in vico fame mortuus, & ab eo in morte postmodū non sepultus. Uterq; uxoris
 calce percussus, & abortionem properante in parricidiū partus expressus &c.

§. 5. Ad alterum extremum secessit *Novatianus* confessor & Eccle-
 siæ Romanæ presbyter (ad quem profugerat *Novatus* ipsum in Episco-
 patum Romanum sceleratis suis artibus collocaturus) docens lapsis nul-
 lam veniam, nullam salutis spem, nullam pœnitentiam residuam esse. Nō
 recipiendos esse lapsos, etiamsi cuncta ad sinceram conversionem & pu-
 ram confessionem pertinentia perficiant. *Novatianus* hic quæ mores,

teste Cypriano, semper fuerat adulator ut falleret, nunq; fidelis ut diligeret, fax & ignis ad conflanda seditionis incendia, qui in Ecclesia Romana horribile scisma excitavit. Cum n. Cornelius in locum Fabiani de DEI & Christi ejus judicio, de clericorum pœne omnium testimonio, de plebis, quæ tum aderat, suffragio, & de sacerdotum antiquorum, & bonorū virorum collegio electus esset, Novatianus à paucis Episcopis fraude seductis adversus Cornelium Episcopum se eligi procuravit, & sex ferè annis contra Cornelium, Lucium & Stephanum Pontifices Pontificatum administravit, ipse adulterum & contrarium extra Ecclesiam caput, non sine profundo iniquitatis mysterio. Ut enim pontificalem in scismate dignitatem tueretur, synodicas literas ad totius orbis Ecclesias, more illi seculo usitato, exarabat, quibus de onere sibi imposito & fide sua significabat, neminem qui idolis sacrificasset ad sancta mysteria admitendum esse. Varios amicos ad diversa loca, imprimis Maximum & Augendum, in Africam expediebat, qui hostiatim & per multorum domos, vel oppidatim obstinationis suæ & erroris comites quærere non destiterunt. Sanctæ Eucharistiæ mysterio aburebatur ad conservandum Ecclesiæ scisma, ut *Cornelius* in Epist. ad Fabium Antioch apud *Euseb. l. VI. cap. XLII.* queritur. Antequam ait homines de benedictione sumerent, jurare coegit, utrisq; illorum manibus preheñsis, nec dimissis donec jurantes ista dicerent; jura mihi per corpus & sanguinem Domini nostri JESU Christi, quod me nunquam deserere, & ad Cornelium redire velis. Deniq; Novatiani molimina promovebant Presbyteri Maximus & Urbanus, qui secundò confessores exstiterant, nec non Sidonii & Celerini venerabilia nomina, qui omnia tormentorum genera in carcere toleraverant & superaverant, cum illi per omnes Ecclesias frequentes literas plenas maledictis, & calumniis in Cornelium Papam (ac si is in hæresin prolapsus fuisset) disseminassent.

DE

DOCTRINA NOVATIANI.

§. 6. Placet illam verbis antiquitatis venerandæ proponere *Cypr. Epist. LXVII.* Novatianus tenuit hæreticæ præsumptionis durissimam pravitatem, ut servis DEI pœnitentibus & dolentibus, & ad Ecclesiam lachrymis & gemitu & dolore pulsanibus, divinæ pietatis & lenitatis paternæ solatia & subsidia claudantur, nec ad fovenda vulnera admittantur vulnerati, sed sine spe pa-

spe pacis & communicationis relictis, ad luporum rapinam & prædam Diaboli projiciantur. Theodoret. hæret. fab. lib. III. Novatianus dixit, non oportere eos, qui abnegassent, salutem consequi, similiter faciens, ac ii, qui ægrotis prohibent, ne utantur medicamentis. Socrates hist. Eccles. lib. IV. c. XXIII. Novatianus Episcopus factus, universis Ecclesiis scripsit, ne eos, qui sacrificarant, ad sacra admitterent, sed hortarentur eos quidem ad pœnitentiam, veniæ autem concessionem DEO permitterent, qui potestatem & auctoritatem peccata remittendi haberet. Studiosè observamus hanc Socratis de errore Novatiani proprio annotationem. Lapsis enim simpliciter veniam denegandam esse, ante Novatianum Montanus teste Nicephoro hist. Eccles. lib. IV. cap. XXII. & Tertullianus in libro de pudicitia docuerant. Novatianus autem id non ita crudè repetebat, omnem omnino lapsis spem præripiens, sed Ecclesiæ jus adimebat solvendi à peccatis apostatas pœnitentes. Chemnitius part. II. Exam. Concil. Trid. Ambrosius, ait, Novatianorum opinionem ita describit: Pœnitentibus post lapsum non simpliciter sanè præcidendam spem veniæ: sed sacerdotes nec posse nec debere illis, ministerio Evangelii remissionem peccatorum annuntiare vel absolutionem imperari, ne DEI sicut simulabant partes audaci temeritate sibi usurparent. Hunc in Novatiano errorem tanquam proprium agnoscunt Lindanus panopl. Evangel. lib. IV. cap. LXI. Onuphr. Panum^{vinus} annot. ad Platinam de vita Cornelii. Canus part. V. relect. de pœnit. p. 873. Baron annal. Eccles. ad ann. 254. Calvin. instit. libr. IV. cap. 1. sect. XXII. Voss. disp. XIX. de baptis. th. XI. Hæc fuit Novatiani doctrina, quam sequaces ejus postmodum auxerunt aliis hæreticis fabulis, de rebaptisandis iis qui ab orthodoxis baptisati fuerant, teste Cyprian. ad Jubaian. & quod transiens ad secundas nuptias suscipiendus amplius non sit, monente August. libr. de Hæret.

§. 7. Atqui sic mirari satis non possumus impudentiam Cardinalis Bellarmini nostras Ecclesias criminis Novatianismi, sine omni merito & fundamento, per calumniam commaculantis & onerantis l. I. de pœnit. cap. IX. & de Ecclesiâ sub ejus nota sexta; ex eo capite, quod pœnitentiam verum Novi test. Sacramentum esse negamus. An enim Novatianus unquam, quantum ex omni antiquitate monstrari potest, orthodoxis ullam difficultatē objecit de pœnitentia, quatenus illa vel sacramentum dicenda vel non dicenda est? Id in quæstionem vocavit quod jam expositum, in quo illustris exstat orthodoxiæ in confessione Augustanâ

assertio Art. XII. De *pœnitentia* docent (Ecclesiæ nostræ) quod lapsis post baptismum possit contingere remissio peccatorum, quocumq; tempore cum convertuntur, & quod Ecclesia talibus redeuntibus ad pœnitentiam absolutionem impertiri debeat &c. Damnantur & Novatiani qui volebant absolvere lapsos post baptismum, redeuntes ad pœnitentiam. En distinctam & perspicuam erroris ejus condemnationem, cujus assertionis is nos contra conscientiam dicam scribit, cujusq; gratiâ Caroli Cæsaris, & Catholico-Romanensium ad XII. articulum responsio, primam articuli partem comendat, & justissimè daminari Novatianos affirmat. Recte Marc. Anton. de Dominis lib. V. de Republ. Eccles. cap. VII. quicumq; ait, *hodie negaret utilem esse externam Ecclesiasticam pœnitentiam & satisfactionem reconciliationemq;* hoc est, ecclesiasticam solutionem, ad peccati remissionem non pertinere, is Novatianus verus esset, & fallacia Christi faceret verba: quorum remiseritis peccata &c. At quis Protestantium Ecclesiastico divinitus tradito juri quidquam detrahit? quis spem divinæ misericordiæ ulli verè pœnitenti inrercludit? quis benignitatem Patris æterni imagine fatalis aut truculenti numinis inducit? Potiori jure nos Pontificios Novatianismo infectos demonstramus cum in concil. Trid. Sessione VI. Can. IX. condemnant quotquot asserunt, oportere eos, qui justificati sunt, absq; ulla omnino dubitatione apud semetipsos statuere, se esse justificados. Unde non immerito Chemn. Exam. concilii ejus, de fide justificante, & post eum D. Gerh. artic. de justific. §. 91. docent: *observet lector, Novatianos in suo certamine non simpliciter disputasse, DEUM nemini, qui post lapsum pœnitentiam agit velle peccata remittere, sed hæc fuit juxta Ambrosium Controversia, an minister Ecclesiæ cui commissa est potestas solvendi peccata, cerò debeat affirmare, an verò dubitative proponere iis, qui pœnitentiam agunt, dimitti peccata. Item an pœnitens, qui verâ fide amplectitur Christum, certo statuere, an vero dubitare debeat sibi peccata dimitti. Et ad hanc descriptionem certaminis Novatiani conferatur doctrina Põtificia de dubitatione &c.*

DE CONCILIIS NOVATIANO OPPOSITIS.

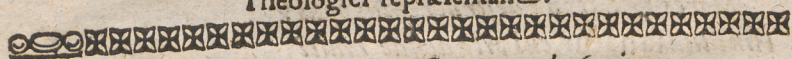
§. 8. Quam primum Cyprianus Carthagenensis Episcopus cognovisset de Novatiani parricidio, quo jugulum tranquillitatis Ecclesiasticæ inter Romanos appeteret, concilium Africæ, fortè Carthagini, indixit, in quo maturâ deliberatione Patres Ecclesiæ de sanando Ecclesiæ per Novatia-

Novatianum fixo vulnere prospicerent, eadem ratione & ipsa Romana sibi consultuit Ecclesia per conciliorum prudentiam. Meminit *Cyprian.* Epist. LII. alicujus libelli sui, continentis singula Synodi Africanæ acta & placitorum capita. Et *Hieron.* de script. cap. LXVI. de Cornelio, (cui Novatianus se opposuit) affirmat, quod epistolam ad Flavianum Antiochenum de Synodo Romana Italica & Africana, & aliam de Novatiano & de his qui lapsi sunt, tertiam de gestis Synodi, quartam ad eundem Flavianum valde prolixam Novatianæ hæreseos & causas & anathema continentem, scripserit. Cæterum omnia illa per temporum injuriam exciderunt, Neque quæ ordine & quibus disputationibus processum sit, quomodo denique utraq; pars causam egerit & defenderit, explicatum usquam legimus, sunt verba *Centuriarum Magdeburg.* Cent. III. cap. IX. Quod de Romana idem de Africanis dicendum est concilii, eorundemq; gestis. Ipsorum conciliorum *Cypr.* lib. I. Epist. II. & III. & *Eusebius* lib. VI. Cap. XLIII. non verò ordinis & modorum, quibus instituta administrata & finita sunt, mentionem faciunt. Quod tamen attinet ad *Concilium Carthaginense*, ex Epist. Cypriani, de decreto ipso concilii, con-jicere licet, Epist. LII. Ubi *Scripturis*, ait, diu ex utrâq; parte prolatis tem-peramentum salubri moderatione libravimus, ut nec in totum spes communi-cationis & pacis, lapsis denegaretur, ne plûs desperatione deficerent, & eo quod sibi Ecclesia clauderetur, secuti seculum genialiter viverent, nec tamen rursus censura Evangelica solveretur ut ad communicationem temere prosilirent, sed traheretur diu pœniteria, & rogaretur dolenter paterna clementia & exa-minarentur cause & voluntates & necessitates singulorum. Hæc Cypria-nus, ex cujus verbis impræsens non de unica conciliorum normâ, quam ipse scripturas diu ex utrâq; parte prolatas constituit; non de concilii partib; (quas ipse epistolâ eâdem designat, cum collatione consiliorum cum Episcopis Presbyteris, Diaconis, Confessoribus pariter ac stantibus laicis facta, lapsorum rationem tractandam docet) & similibus disputabimus. Saltim cum Censuræ Evangelicæ meminerit ex Chemnitio Exam. pag. IV. de in-dulgentiis repetimus: censuras illas nihil commune habuisse cum in-dulgentiis Pontificiorum, sed fuisse duntaxat disciplinam Ecclesiasticâ, qua Ecclesia (1) ostendit, sicut Paulus 2. Cor. VII. inquit, suam sollicitudi-nem, apologiam, indignationem, timorem, æmulationem, vindictam ad-versus talia crimina, ne propterea verbum DEI malè audiret inter gen-tes, quasi Ecclesia esset colluvies sceleratorum hominum, ubi impunitas traderetur

traderetur quævis scelera patrândi. (2) Se non communicare peccatis aliorum, sed innocentem se esse quod ad illa crimina attinet. (3) Ut Ecclesiæ talibus scandalis & criminibus offensa, satisfaceret. (4) Ut severioribus mulctis alii admoniti, à levitate delinquendi absterri, majori diligentia lapsus caverent. (5) Ut pœnitentium animus probaretur, an serio ipsos delicti pœniteret, an serium haberent emendationis propositum. (6) Ut disciplina illa lapsis esset commonefactio ostendens magnitudinem & abominationem lapsus, & esset incitamentum eliciens serium animi de peccatis dolorem, timorem iræ divinæ, ac veram peccati detestationem. (7) Ut lapsi impofterum cautiore redderentur, & assuefcerent occasiones lapsum serio vitare, habitum peccandi planè eradicare. (8) Ut pœnæ divinæ mediante seriâ pœnitentia pro bona DEI voluntate vel tollerentur vel mitigarentur, ut Tertullianus inquit satisfactio confessione disponitur, confessione pœnitentia nascitur, pœnitentiâ DEUS mitigatur. *Canones pœnitentiales* à Chemnitio l.c. ex concilio An-cyrano, ex Niceno, ex Burchardo, ex Gratiano adductos & similia ob chartarum præscriptum transmittimus. Tantum addimus, *diversos pœnitentium status* fuisse, etiam in ipsis templis & oratoriis diversa pro diversis ecclesiæ membris loca. Gregorius Neocæsar: epistola Canonica, Can. ult. recenset hos status. (1) Fletum, in loco extra portam oratorii, in quo peccatores, prætereuntes in templum, rogabant, ut pro se orarent. (2) Auditionem, in portâ ipsâ sive Narthece, in qua peccatores post catechumenos stabant, & post verbi auscultationem, tanquam inepti fundendis in cætu sanctorum precibus, exire cogebantur. (3) Substratationem, intra templi portam, cum pœnitentes ad catechumenos & preces quidem admittebantur, sed cum illis ante Sacramentorum distributionem exire tenebantur. (4) Consistentiam, in cætu fidelium, cum quo tamen sacramentorum participes non fiebant. (5) Participationem ipsorum sacramentorum. Prolixè ea describunt *Sozom.* lib. VII. cap. XVI. *Niceph.* lib. XII. c. XXVIII. *Chemnitius.* *Dallæus* de satisf. humanis *Leo Al-*
latius de Narthece Ecclesiæ veteris &c.

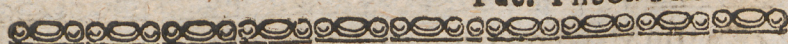
§. 9. Quod concernit *Concilium Romanum* (celebratum non sub Fabio ut Fabiani epistola prima fabularur, sed sub Cornelio, teste *Euseb.* lib. VI. cap. XLIII. & *Cypr.* lib. I. epist. III. *Baron.* ad anno CCXXXVIII. *Centur. Magdeb.* Cent. III. c. VII.) saltem de eo ex *Eusebio* lib. VI. cap. XLII, hoc ascribendum: Ob (Novatianum) Romæ maximâ congrega-
ta Syno-

8â Synodo, LX. Episcopis, ac totidem vel etiam pluribus Presbyteris, ac Diaconis, deinde & separatim aliarum provinciarum Pastoribus, quid hac in refaciendum sit, considerantibus decretū statuitur ab omnibus: Novatum, eademq; cum eo superbiâ elatos, & quotquot illius τῆ μισοῦ δέλφφ ἐγὼ ἀπαυθρῶπ-
 τῆ τῆ γνῶμη assentirentur, alienos censendos esse ab Ecclesia; Fratres verò, qui casu infelici lapsi fuissent, resipiscentiæ pharmacis sanandos & curandos. Baron. ad ann. CCLIV. addit. de sacerdotibus lapsis simul conclusum esse, ut tales sacerdotali functione deinceps abstinerent, & laicâ tantum communionem contenti in Ecclesiâ communicarent. Laicam vero communionem hanc fuisse ut sub unâ specie tanq; Laici communicarent, cum ante vi sacerdotii utrâq; usi fuissent. Recte posterius hoc refutat Chem. in Exam. part. II. de comm, sub utrâq; cum Laica, inquit, communicatio veteribus vocabatur, quando Clericus propter trimen aliquod, ab officio ministerii vel suspendebatur, vel prorsus removebatur, tunc enim ipse non administrabat Eucharistiam, sed eam tantum accipiebat, idq; non inter Clericos sed post Clericos cum Laicis & in loco, ubi Laici communicabantur &c. sub utraq; scilicet specie. Et tantum de Novatiano! Argumenta orthodoxiam de veniâ lapsis pœnitentibus, vi solventis clavis indulgendâ, & oppositas Novatianorum φλυαρίας orthodoxorum loci Theologici representant.

Advocem DOMINI si non occluseris aures,
 Nec tibi clausa HODIE viscera { Patris } habes
 { Matris }

Hermannus Schuchman/D.
 Fac. Theol. Sen.

Et Tu RAMSHAUSI Doctorum pulpita scandis?
 Sic est, cœpta tua hæc Magnus Jova beet!

Benevolo affectu Amico & Populari suo dilecto
 hæc pauca scribeb.

M. Rembertus Sandhagen/

Ad D. Nicol. ibid. Ecclesiast.

B

ad

Ad Cultissimum Respond.

DN. F. W. à RAMSHAUSEN,

Amicum Svavissimum.

I.

Egregio nostra dum munere prævenis arti,

Subveniam cæptis convenit arte tuis.

En proin advenio gratatum: nulla maligni

Te circumveniat lingua proterva Viri.

Ad tua perveniant portum; tibi, quicquid ab arte

Provenit, eveniat; quod placet invenias.

Non interveniat, qui sacris sepe repugnans

Obyenit; at cæli Flamma superveniat.

II.

A RAMSHAUSEN Anagr. AH SANAREMUS!

Ah sanaremus! sic verso nomine clamas,

Et, quam discuties, pagina dicit idem:

Ah sanaremus resipiscendog, nefandos

Mores & Satana destrueremus opus!

Hinc tua sanatur, cui vitæ deside multi

Vulnera consciscunt, mens simul atq; sapit.

Imo pie cæptas sic continuaveris artes,

Sanus es & sapiens, imò saluber eris:

Quod apprime vovet

M. A. D. Habichtthorst, P. L. C.

Quid Metanoea fiet, quæis partibus illa coruscer.

Differis & dignus verba diferta facis.

Fac quodcunq; doces magnamq; merere laudem,

Sic homini fueris commodus atq; DEO.

Fraterno Aff. ser.

Caspar. Henricus Docius.

1755: (o): 50

8^a Synodo. LX. Episcopis, ac totidem vel etiam pluribus Presb-
 nis, deinde & separatim aliarum provinciarum Pastoribus, q-
 ciendum sit, considerantibus decretū statuitur ab omnibus: No-
 cum eo superbiā elatos, & quotquot illum τῇ μισοῦ δέλφω &
 πύτῃ γνώμῃ assentirentur, alienos censendos esse ab Ecclesi-
 qui casu infelici lapsi fuissent, resipiscentiæ pharmacis sananda
 Baron. ad ann. CCLIV. addit. de sacerdotibus lapsis fin-
 esse, ut tales sacerdotali functione deinceps abstinere-
 communionem hanc fuisse ut sub unâ specie tanq; Laici com-
 cum ante vi sacerdotii utrâq; usi fuissent. Recte posteri
 Chem. in Exam. part. II. de comm, sub utrâq; cum Laici
 munio veteribus vocabatur, quando Clericus propter crimen
 cio ministerii vel suspendebatur, vel prorsus removebatur, tunc
 administrabat Eucharistiam, sed eam tantum accipiebat, idq;
 eos sed post Clericos cum Laicis & in loco, ubi Laici commun-
 sub utrâq; scilicet specie. Et tantum de Novatiano! Argu-
 doxiam de veniâ lapsis pœnitentibus, vi solventis clavis i-
 oppositas Novatianorum φλυασίας orthodoxorum
 Theologici repræsentant.

A D vocem DOMINI si non occluseris
 Nectibi clausa HODIE viscera { Patri
 Ma

Hermannus Schu
 Fac. Theol

Et Tu RAMSHAUSI Doctorum pulpita
 Sic est, cœpta tua hæc Magnus Jova be
 Benevolo affectu Amico & Populari suo
 hæc pauca scribeb.

M. Rembertus Ca
 Ad D. Nicol. ibid
 B

